

Međunarodno društvo učitelja engleskoga kao stranoga jezika

Zrinka Jelaska i Ana Čalušić

U radu se predstavlja Međunarodno društvo učitelja engleskoga kao stranoga jezika (engl. IATEFL). Pokazuje se kako je društvo strukturirano kako bi poslužilo kao poticaj osnivanju međunarodnoga društva učitelja inojezičnoga hrvatskoga, tj. hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika. K tomu u radu IATEFL-a već treću godinu za redom sudjeluju i profesori i teoretičari inojezičnoga hrvatskoga, pa je i stoga njegov rad zanimljiv kroatistima.

0. Uvod

Kad se govori o učiteljima, u hrvatskome se pobuđuju dva značenja: učitelji razredne nastave, tj. učitelji u prva četiri razreda osnovne škole i učitelji nečega, tj. učitelji u širem smislu (poput učitelja glazbe, učitelja jahanja itd.). Stoga su učitelji svi nastavnici, bilo učitelji u prva četiri razreda, bilo osnovnoškolski profesori, bilo srednjoškolski profesori, bilo sveučilišni profesori. U području ovladavanja inim jezikom važno je zadržati ovo šire značenje jer su učitelji suprotnica učenicima jezika (koji mogu biti ne samo predškolarci, osnovnoškolci ili srednjoškolci, nego i studenti). U ovo značenje može se rubno uključiti i poučavatelje, osobe koje koga poučavaju, a koje prototipno nemaju posebno (formalno) obrazovanje u poučavanju, niti u samome području, bilo zato što su nezavršeni studenti, bilo zato što imaju posve druge struke (poput informatičara, carinika itd.), što je čest slučaj kada roditelji poučavaju djecu hrvatskomu jeziku.

U ovome se radu malo opširnije predstavlja Međunarodno društvo učitelja engleskoga kao stranoga jezika, kraticom IATEFL (engl. *International Association of Teachers of English as a Foreign Language*). Želi se pokazati kako je to društvo strukturirano, od kojih se odjela sastoji i kako djeluje kako bi poslužilo kao uzor ili bar poticaj za slično društvo učitelja i poučavatelja inojezičnoga hrvatskoga, a ako ne cijelo društvo, onda odjel kojega

postojećega. To je posebno važno i radi okupljanja već postojećih udruga u svijetu koje okupljaju profesore ili poučavatelje hrvatskoga.

1. IATEFL

Organizaciju IATEFL osnovao je 1967. godine u Velikoj Britaniji Bill Lee radi okupljanja i umrežavanja različitih učitelja engleskoga jezika u anglofonim i drugim zemljama. Budući da ti nastavnici rade u različitim obrazovnim okružjima, bilo im je potrebno pružiti podršku i mogućnosti za profesionalni razvoj. Danas IATEFL ima oko 3500 članova u stotinjak država svijeta. Članovi mogu postati svi koji se bave poučavanjem engleskoga: učitelji, predavači, (sve)učilišni predavači, akademski upravitelji, istraživači i ustanove.

1.1. Struktura organizacije

IATEFL ima Upravljački odbor (engl. *Coordinating Committee*) koji se sastoji od predsjednika, zamjenika predsjednika, tajnika, blagajnika, voditelja Odbora za članstvo, predstavnika pojedinih odjela (tj. posebnih interesnih skupina) i predstavnika pridruženih društava. Ima i izvršne odbore za skupove, financije, članstvo, tiskovine i promidžbu. Dragovoljci sudjeluju u izvršnim odborima i širem odboru članstva, te u Savjetodavnome vijeću. Svake se godine održava godišnja skupština tijekom godišnje konferencije.

1.2. Međunarodna povezanost

Uz podružnice koje su članice društva u stotinjak država diljem svijeta, društvo je povezano i s različitim državnim, pokrajinskim ili područnim udrugama učitelja u osamdesetak država. Te su udruge pridruženi članovi IATEFL-a, zajedno s njime organiziraju različita zbivanja i surađuju u podlistku organizacije. Imaju obavezu poslati predstavnika svoje udruge na godišnje konferencije bar jednom u tri godine. Želi se da IATEFL povezuje neiskusne s iskusnima, praktičare s teoretičarima i da daje najrazličitije perspektive u poučavanju engleskoga. No činjenica da uključuje i teoretičare, učitelje i poučavatelje drugih jezika pokazuje da su stvarni dosezi i znatno širi.

Pridružene članice dobivaju podlistak IATEFL VOICES šest puta godišnje, mogućnost tiskanja izvještaja svoja društva, mogućnost sudjelovanja na Danu pridruženih članica godišnje konferencije, mogućnost uključivanja obavijesti o događanjima u tisku, na e-popisu i mrežnoj stranici, pomoć u povezivanju s drugim učiteljskim udrugama i članstvo u Široj članskoj shemi (engl. *Wider membership sheme*). IATEFL im daje strukturu i forum kojim se mogu međusobno sporazumijevati.

2. Odjeli — Posebne interesne skupine

U sklopu IATEFL-a djeluje i četrnaest odjela, tj. posebnih interesnih skupina (engl. *Special Interest Group*, kraticom SIG). Na hrvatskome bi naziv posebna interesna skupina odgovarao nazivu odjel (poput odjela u Hrvatskome filološkome društvu, koji ima i nekoliko sekcija), pa će se u nastavku teksta te interesne skupine na hrvatskome nazivati odjelima. Odjeli igraju glavnu ulogu u djelatnostima *Društva*, organiziraju stručne skupove i druge događaje diljem svijeta, izdaju vrijedne tematske publikacije i podlistak s člancima u svome specijalističkome području, organiziraju forume za razmjenu ideja. Na godišnjim konferencijama organiziraju predkonferencijske događaje, kraticom PCEs (engl. *Pre-Conference Events*). Stoga su izvor najnovijega razvoja u struci. Njihovi su prijevodi navedeni u (1) jer hrvatskim stručnjacima može biti korisno vidjeti koje su se sve teme izdvojile iz cijeloga područja (nadaslove, poredak i podjelu navele su autorice članka).

- (1) i. Jezik, njegovi vidovi i područja
  1. Odjel za inojezični engleski
  2. Odjel za poslovni engleski jezik
  3. Odjel za engleski jezik posebnih namjena
  4. Odjel za izgovor
- ii. Istraživanje i procjenjivanje
  5. Odjel za istraživanje
  6. Odjel za ispitivanje, procjenjivanje i vrjednovanje
- iii. Učenje i učenici
  7. Odjel za mlade učenike jezika
  8. Odjel za učeničku samostalnost
- iv. Poučavanje i učiteljsko usavršavanje
  9. Odjel za učiteljsko usavršavanje
  10. Odjel za poučavanje i nastavu engleskog jezika
- v. Popratne i opće djelatnosti
  11. Odjel za književnost, medije i kulturu
  12. Odjel za obrazovne tehnologije
  13. Odjel za globalne probleme
  14. Odjel za upravljanje

2.1. Jezik, njegovi vidovi i područja

Najviše je stručnih odjela koji se bave različitim jezičnim vidovima, od najopćenitijega kao što je cijelo područje inojezičnoga hrvatskoga do vrlo uskoga kao što je izgovor. Oni odražavaju potrebe učenika, ali i razvijenost pojedinih područja.

Inojezični engleski — Odjel za inojezični engleski, kraticom ES(O)L SIG (engl. *English as a second or other language*), namijenjen je osobama koje zanima poučavanje i učenje engleskoga kao inoga jezika, u što su uključen drugi jezik i strani jezik, ali i npr. treći jezik.

Poslovni engleski jezik — Odjel za poslovni engleski, kraticom BESIG (engl. *Business English* SIG) namijenjen je svima koji rabe engleski u poslovne svrhe ili njemu poučavaju.

Engleski jezik posebnih namjena — Odjel za engleski posebnih namjena, kraticom ESP (engl. *English for Specific Purposes*) okuplja sve koje zanima engleski za posebne namjene, za akademske namjene (kraticom EAP) ili obrazovne namjene (kraticom EOP).

Izgovor — Odjel za izgovor, kraticom PronSIG (engl. *Pronunciation* SIG), okuplja učitelje koje zanima uklapanje poučavanja izgovora u poučavanje jezika.

2.2. Istraživanja i procjenjivanja

Dva odjela uključuju znanstvena i stručna istraživanja jer se na njihovu temelju može doista razvijati cijelo područje.

Istraživanja — Odjel za istraživanje (engl. *The Research* SIG) namijenjen je svima koje zanima provođenje istraživanja, surađivanje u njima ili upućivanje u različite vrste istraživanja engleskoga jezika.

Ispitivanje, procjenjivanje i vrjednovanje — Odjel za ispitivanje, procjenjivanje i vrjednovanje, kraticom TEA-SIG (engl. *Testing, Evaluation and Assessment* SIG) namijenjen je svima koji se bave tim važnim, u novije vrijeme sve razvijenijim vidom nastave engleskoga (kao i drugih jezika).

2.3. Učenje i učenici

Mladi učenici jezika — Odjel za mlade učenike jezika (engl. *Young Learners* SIG) namijenjen je učiteljima koji poučavaju engleski djecu i mladež: predškolsku i školsku djecu, te srednjoškolce.

Samostalnost učenika — Odjel za učeničku autonomiju (engl. *Learner Autonomy* The LASIG) namijenjen je onima koje zanima istraživanje djelatnosti i strategija koje razvijaju samostalnost u učenju jezika.

2.4. Obrazovanje i usavršavanje učitelja

Dva se odjela bave samim učiteljima. Jedna se bavi učiteljima samim, druga učiteljima učitelja.

Učiteljski razvoj — Odjel za učiteljski razvoj (engl. *Teacher Development SIG*) namijenjen je učiteljima koji žele napredovati stručno, ali se žele i osobno razvijati kako bi što bolje radile svoj posao i u njemu se što bolje osjećale.

Učiteljsko usavršavanje i obrazovanje — Odjel za učiteljsko usavršavanje i obrazovanje, kraticom TTED (engl. *Teacher Training and Education SIG*) namijenjen je svima koji su uključeni u usavršavanje i profesionalni razvoj učitelja inojezičnoga engleskoga.

2.5. Popratne i opće djelatnosti

Četiri se odjela bave najrazličitijim popratnim djelatnostima, počevši od književnosti i kulture (koje su bitno isprepletene s jezikom) pa do općih problema.

Književnost, mediji i kultura — Odjel za književnost, medije i kulturne studije (engl. *Literature, Media and Cultural Studies SIG*) okuplja sve koji pokušavaju književnosti, medije, kulturalne ili međukulturalne (interkulturalne) studije ili se njima služe u kontekstu inojezičnoga engleskoga, tj. engleskoga kao stranoga jezika (EFL) ili engleskoga kao drugoga jezika (ESL).

Obrazovne tehnologije — Odjel za obrazovne tehnologije (engl. *Learning Technologies SIG*) namijenjen je članovima koje zanima primjena novih tehnologija u učenju, poučavanju ili usavršavanju učitelja engleskoga.

Globalni problemi — Odjel za globalne probleme, kraticom GISIG (eng. *Global Issues SIG*) namijenjen je članovima koje zanima kako globalno važni problemi i pitanja utječu na poučavanje i učenje engleskoga jezika.

Upravljanje — Odjel za upravljanje (engl. *ELT Management SIG*) namijenjen je svima koji žele razvijati svoje upravljačke sposobnosti u području inojezičnoga engleskoga.

3. Znanstveni i stručni skupovi

IATEFL održava godišnje konferenciju i izložbu svakoga proljeća, u ožujku ili travnju, na jednome od britanskih otoka. Ona traje oko četiri dana i pohada

ju oko 1500 stručnjaka iz sedamdesetak država. Sastoji se od radionica, okruglih stolova, simpozija i tristotinjak izlaganja. Omogućuje članovima susret s vodećim teoretičarima struke i autorima priručnika. Odjeli organiziraju pretkonferencijske događaje. Prateća izložba omogućuje pregled najnovijih izdanja knjiga i popratne opreme sedamdesetak izdavača koji se bave ovim područjem.

Idući četrdeset i treći godišnji skup i izložba Društva (*The 43rd IATEFL Annual International Conference and Exhibition*) održat će se od 31. ožujka do 4. travnja u Cardiffu (u Gradskoj vijećnici i Gradskome muzeju). Pozvani su govornici Elana Shohamy (čiju je knjigu u ovome broju prikazala S. L. Udier), Marc Prensky, Bonny Norton, Fauzia Shamim i Claudia Ferradas. Potom će se, 2010. godine, skup održati od 7. do 11. travnja u Harrogateu (rok je rujana 2009.). Društvo dodjeljuje i neke stipendije za pohađanje konferencije. Društvo objavljuje izbor radova s konferencije.

4. Tečajevi za usavršavanje učitelja i poučavatelja

Mnogi se ljudi raspituju u društvu održavaju li se tečajevi za učitelje i poučavatelje. Potrebno je navesti da učitelj engleskoga za strance u svim zemljama i svim okolnostima ne mora nužno biti profesor engleskoga jezika. U pojedinim se zemljama za to osposobljuje na tečajevima ili pomoću sveučilišnih kolegija, a ne studija.

Slično je i s (osnovnoškolskim i srednjoškolskim) učiteljima hrvatskoga u inozemstvu koji su uklopljeni u školskih sustav svojih zemalja, a nije ih u inozemne škole uputilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Npr. u Australiji, SAD i Kanadi hrvatski poučavaju osobe različitih struka, ne samo prirodoslovnih ili tehničkih, nego i nenastavničkih, ali i sami roditelji koji nemaju nužno visoko obrazovanje.

IATEFL na svojim stranicama (najprije se ogradio od moguće odgovornosti za tijek pojedinoga tečaja) navodi razloge zašto bi trebalo pohađati tečajeve koji se poglavito odnose na Veliku Britaniju. Navodi postojanje kratkih tečajeva o samome poslu inojezičnoga učitelja (tzv. *taster course*) koji traju tjedan dana ili jedan vikend, a uključuju teme poput načina kako ljudi uče jezike, rada sa skupinom učenika ili studenata, uloga učitelja, planiranjem nastavnoga sata ili lekcije, raspoloživim materijalima, iskustvima poučavanja u drugim zemljama i kulturama.

Iako je još moguće dobiti taj posao bez posebnih stručnih kvalifikacija (to se odnosi i na hrvatski u različitim zemljama, kao što je rečeno), Društvo preporuča ulaganje vremena i novca na stjecanje kvalifikacije radi većega samopouzdanja i opuštenosti koja proizlazi iz svijesti o osposobljenosti za taj posao, mogućnost dobivanja boljšeg posla (za koji je stručnost uvjet) i uključenja u stručnu zajednicu sa svim prednostima koje iz toga proizlaze.

Ispitno tijelo, tj. Sindikat za ispitivanje Sveučilišta u Cambridgeu, kraticom UCLES (*University of Cambridge Local Examinations Syndicate*) ima poslovni ogranak koji se bavi s ispitima iz engleskoga jezika. Zove se Cambridge ESOL (više <http://www.cambridgeesol.org>). Postoje i tečajevi na sveučilištu Trinity College (više: <http://www.trinitycollege.co.uk/>) i njihovi ispiti (TESOL). Ta dva ispitna tijela održavaju tečajeve koji su priznati u cijelome svijetu, pažljivo su nadgledani. Tečajevi su kratki, ali vrlo intenzivni i uključuju praksu. Sveučilišta u Velikoj Britaniji također nude tečajeve kojima se stječe potvrda o stručnome obrazovanju. Poslodavci priznaju ili dva spomenuta najstručnija tečaja ili obrazovanje stečeno na nekome od uglednih sveučilišta, druge se vrste potvrda rijetko priznaju. Međutim, takve vrste obrazovanja ne omogućuju osobi da predaje engleski u državnim školama u Velikoj Britaniji, za to je potrebno učiteljsko zvanje, više na mrežnim stranicama www.tta.gov.uk Agencije za učitelje (*Teacher training Agency*) koja će uskoro postati Agencija za usavršavanje i razvoj za škole (*Training and Development Agency for Schools*).

5. Ostale djelatnosti

Društvo ima i različite druge djelatnosti. Pomaže učiteljima slabijega imovinskoga položaja da pohađaju godišnju konferenciju, učiteljima iz Šire članske sheme omogućuje plaćanje umanjenoga članstva. Daje i različite savjete. Tako neizvornim govornicima engleskoga savjetuje kako mogu postati poučavatelji engleskoga.

5.1. Poučavatelji kao inojezični govornici

Naime, mnogi inojezični govornici engleskoga poučavaju engleski čak i u zemljama engleskoga govornoga područja. Takvi poučavatelji trebali bi, naravno, što više usavršiti svoj engleski, na nekome od tečajeva za usavršavanje poučavatelja ili različitim aktivnostima kojima bi se mogla steći potpuni stručnost. Nakon toga mogli bi ponuditi svoje usluge (u početku i besplatno) nekoj od obližnjih škola koja se bavi poučavanjem engleskoga kao drugoga ili stranoga jezika. Dakle, iako je moguće dobiti posao bez stručne kvalifikacije, društvo kao posljednji korak osposobljavanja savjetuje polaganje ispita na nekom od dvaju spomenutih ispitnih tijela koja su priznata u cijelome svijetu.

5.2. Poučavatelji i stjecanje kvalifikacija

Stjecanje stručnih kvalifikacija omogućuje poučavateljima veće samopouzdanje, poboljšava praktične vještine i daje potrebno teorijsko znanje o odre-

denome području. Stručna kvalifikacija otvara i druge mogućnosti, kao što su izrada priručnika ili čak mjesto savjetnika i učitelja drugih učitelja.

5.3. Cjeloživotno usavršavanje

Oni koji imaju prikladno zvanje i iskustvo u poučavanju žele se povremeno usavršiti u samome engleskoga ili naučiti nove metode i pristupe poučavanju. Neki učitelji žele naučiti više o drami u nastavi ili više o jezičnoj osviještenosti (tj. lingvističkim pristupima i poučavanju i učenju gramatike). Oni ne trebaju više od potvrde o usavršavanju. Njima se nude kratki intenzivni tečajevi, najviše u razdoblju praznika. Vode ih *British Council*, privatne jezične škole i sveučilišta. Katkad je moguće dobiti i stipendiju za njihovo pohađanje, npr. potporu EU iz projekata *Socrates/Comenius*.

Mnogi poučavatelji engleskoga jezika žele se specijalizirati za određeno područje, kao što je poučavanje poslovnoga engleskoga ili engleskoga jezika posebnih namjena. Postoje tečajevi čiji će polaznici zadovoljiti potrebe ovakvoga tržišta. IATEFL ima dva odjela koja se bave ovim tipom poučavanja i nude mnoštvo korisnih informacija onima koji rabe engleski u poslovne ili kakve druge posebne svrhe ili ga poučavaju.

6. Zaključak

Očito je da je djelatnost društva učitelja engleskoga jezika široka, razgranata i vrlo živa. Budući da je engleski jezik koji se u svijetu najviše uči, najviše je stručnjaka koji se bave različitim njegovim vidovima, a posao je poučavanja engleskoga i vrlo unosan. Hrvatskih je stručnjaka neusporedivo manje, jednako kao i učenika inojezičnoga hrvatskoga, dok su potrebe za priručnicima, ali i razgranatost poučavanja po potrebama podjednake. Hrvatski se poučava na svim razinama, od predškolske do visokoškolske, u zemljama najrazličitijih jezičnih i kulturnih obilježja, različitih školskih sustava. Iskustva prikazanoga Društva ne će se moći u svemu prenijeti na inojezični hrvatski. No ipak je korisno vidjeti što sve uključuje to područje kako bi se i učitelji hrvatskoga kao stranoga i hrvatskoga kao drugoga jezika (u Hrvatskoj i u inozemstvu) što bolje povezali.